

Ort och datum
Stockholm, 2021-10-01

Handläggare
Åsa Sundin

Er referens
S2021/04587

Socialdepartementet

Remissvar – betänkande Stärkt rätt till personlig assistans (SOU 2021:37)

Vårdförbundet ställer sig positivt till förslagen i betänkandet av utredningen om stärkt assistans, en utredning med fokus på att stärka den personliga assistansen för barn, ge assistansanvändare förstärkt stöd vid behov av sjukvårdande insatser samt stärka rätt en till personlig assistans för vissa hjälpbehov. Förslagen har särskilt stor betydelse för barn som har omfattande medicinsk problematik. Föreslagna ändringar kan leda till ökad jämställdhet genom att fler barn får rätt till personliga assistanstimmar vilket ökar barnens möjligheter att leva sina liv på samma villkor som andra barn och att fler barn kan bo tillsammans med sina familjer. Det är dock viktigt att beakta kompetens och personresurser vid omfördelning av kostnader samt att sjukvårdsinsatserna kan även förväntas att öka.

Inom området *Nya grundläggande behov* innebär ändringarna att det blir totalt sju grundläggande behov i den bestämmelse som definierar insatsen personlig assistans (9 a § LSS). En viktig del i förändringen är ett förebyggande perspektiv som gör att fler personer med stort behov av stöd, får rätt till assistansersättning och personlig assistans vilket ökar deras möjligheter att bo kvar i det egna hemmet, delta i samhällslivet och leva sitt liv på samma villkor som andra. Kostnaderna flyttas om så att staten betalar kostnader som under de senaste åren lagts på kommunerna.

Vårdförbundet är ett yrkes- och fackförbund för legitimerade barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och sjuksköterskor. Förbundet har drygt 115 000 medlemmar, varav drygt 90 000 är yrkesverksamma inom hälso- och sjukvård. Vårdförbundet arbetar för en personcentrerad, säker och nära vård samt en jämlik hälsa.

Allmänna synpunkter

Det centrala för personcentrerad vård är partnerskapet mellan professionen och individen som är i behov av insatser med delaktighet, inflytande och dialog som grund i relationen. Personcentrering handlar främst om att se individens resurser men också att kompensera där det finns behov.

När personer behöver hjälp med personlig assistans och sjukvård i sin vardag finns det risk att patientsäkerheten brister och att personer far illa. Utredningsuppdraget innebär att se över möjligheten att stärka rätten till personlig assistans för stöd vid

egenvårdsinsatser, att analysera och ge förslag på hur rätten till personlig assistans för behov av hjälp med tillsyn kan stärkas och att göra en översyn av hur föräldraansvaret vid bedömningen av barns rätt till personlig assistans kan smaldas av. Förslagen presenteras i tre områden; *Förstärkt stöd vid behov av sjukvårdande insatser, Nya grundläggande behov och Stärkt assistans för barn.*

Förstärkt stöd vid behov av sjukvårdande insatser

En del personer som tillhör personkretsen enligt LSS behöver i sin vardag hjälp med uppgifter som är av sjukvårdande karaktär. Personer som behöver både personlig assistans och sjukvård riskerar att fara illa eftersom det finns förbättringspotential i patientsäkerheten för målgruppen. Det är angeläget att öka möjligheten för hälso- och sjukvården att ge bättre hjälp till personer att sköta sin vård hemma genom att förtydliga hälso- och sjukvårdens ansvar och vad den som ska hjälpa personen i vardagen har för ansvar.

Utredningen sätter fokus på hälso- och sjukvårdens kompensatoriska ansvar för personer med funktionsnedsättning med ändringar i reglerna som möjliggör att individens behov av sjukvård vägs in vid bedömning och beslut om en person har rätt till personlig assistans eller inte. Detta ökar chanserna till att personer som behöver hjälp med egenvård får ökad patientmedverkan, ökad trygghet och ett sammanhållet stöd så att de enklare kan delta i samhällslivet och leva sitt liv på samma villkor som andra.

Förslagen består av tre delar:

Den första delen syftar till förstärkt trygghet för den enskilde när hjälp med egenvård ges av någon som gör detta inom ramen för sin yrkesutövning genom att hälso- och sjukvårdens roll tydliggörs genom en egenvårdslag som reglerar hälso- och sjukvårdens ansvar. När det gäller det ansvar som anordnare av personlig assistans har för egenvård föreslår utredningen att dennes ansvar och uppgifter vid egenvård ska regleras genom ett tillägg i förordningen (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Den andra delen strävar efter att hälso- och sjukvården ska ta större hänsyn till livsvillkoren när vård ska ges till personer med stora och varaktiga funktionsnedsättningar genom att införa en bestämmelse i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) som anger att det särskilt ska övervägas om vård- och behandlingsinsatserna kan ges på ett sätt som i högre utsträckning möjliggör för den enskilde att leva och delta i samhällslivet på samma villkor som andra, när hälso- och sjukvård ska ges till personer med stora och varaktiga funktionsnedsättningar.

Den tredje delen syftar till att det ska bli möjligt att beakta behov av sjukvårdande insatser enligt hälso- och sjukvårdslagen vid bedömning av om rätt till personlig assistans eller assistansersättning föreligger för att personer i målgruppen som har behov av sjukvårdande insatser enligt hälso- och sjukvården ska kunna få ett sammanhållet stöd för det som hen behöver hjälp med i sin vardag. Förslaget innebär bland annat ändringar i LSS och socialförsäkringsbalken.

Nya grundläggande behov

De senaste åren har det blivit allt svårare för personer med funktionsnedsättning att få personlig assistans när de behöver stöd för att inte skada sig själva eller stöd för att klara grundläggande medicinska problem. Utredningen föreslår därför att det tydligt ska framgå att motiverande och vägledande stöd kan vara en del av de grundläggande behoven, till exempel personlig hygien eller måltider.

Förslagen består av fyra delar:

Den första delen syftar till att ta bort det grundläggande behovet *annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade*.

Den andra delen är att det i LSS ska regleras att behov av kvalificerat motiverande eller vägledande stöd som är en förutsättning för att den enskilde ska klara de grundläggande behoven ska beaktas som en del i det grundläggande behov som det avser att tillgodose.

Föreslagna förändringar innebär också att behov av stöd för att låta bli att skada sig själv, andra eller egendom, ska ses som ett grundläggande behov, dvs en person ska kunna ha rätt till personlig assistans för att förebygga eller minska riskerna för att skada. Förslagen innefattar även att det ska ses som grundläggande behov när en person med funktionsnedsättning också har en sjukdom som gör att hen behöver kontinuerligt stöd.

Den tredje delen föreslår att införa ett nytt grundläggande behov; *kontinuerligt stöd som den enskilde till följd av sitt funktionshinder behöver för att förebygga att hen fysiskt skadar sig själv, någon annan eller egendom*.

Den fjärde delen innebär att införa ytterligare ett nytt grundläggande behov; *kontinuerligt stöd som föranleds av varaktig eller långvarig medicinsk problematik där uteblivet stöd utgör en allvarlig risk för liv eller hälsa*.

Stärkt assistans för barn

Vid bedömning av barns rätt till personlig assistans gör handläggaren en bedömning som försvåras av att det finns en otydlighet i vad som är föräldrarnas ansvar och vad som borde ge rätt till personlig assistans. Utredningen föreslår förändringar med strävan att fler barn ska få rätt till personlig assistans, bl a med att det ska skrivas in i lagen att avdraget ska var tvådelat; en del för grundläggande behov och en del för andra personliga behov samt inget avdrag från stöd som barn behöver på grund av en sjukdom. Vidare föreslås att barn i vissa fall ska kunna få personlig assistans även om de bara har lite grundläggande behov, om personlig assistans är för barnets bästa.

Förslagen består av tre delar:

Den första delen syftar till att om barnet har behov som går utöver det föräldrar normalt tar ansvar för så ska inget föräldraavdrag göras. Den andra delen syftar till att öka rättssäkerheten vid bedömningar av föräldraansvarets storlek. Den tredje delen är en ventil som innebär att barn i vissa fall kan beviljas kommunalt finansierad personlig assistans även om de endast har ett litet behov av hjälp med grundläggande behov om personlig assistans är en ändamålsenlig insats och det är i enlighet med barnets bästa.

Synpunkter på förslagen i betänkandet

Vårdförbundet välkomnar förslagen inom området *Förstärkt stöd vid behov av sjukvårdande insatser* som sätter större fokus på individens rätt till en patientsäker hälso- och sjukvård. Förslagen kan leda till ett mer sammanhängande stöd för personer som är i behov av både personlig assistans och sjukvård och öka möjligheterna för hälso- och sjukvården att ge bättre hjälp till dem som behöver sköta egenvård hemma genom en ökad tydlighet i hälso- och sjukvårdens ansvar. Förslagen innebär en omfördelning av kostnader för vissa sjukvårdande insatser varför även kompetens och personalresurser behöver beaktas. Sjukvårdsinsatserna kan även förväntas att öka.

Inom området *Nya grundläggande behov* innebär ändringarna att det blir totalt sju grundläggande behov i den bestämmelse som definierar insatsen personlig assistans (9 a § LSS). En viktig del i förändringen är ett förebyggande perspektiv som gör att fler personer med stort behov av stöd, får rätt till assistansersättning och personlig assistans vilket ökar deras möjligheter att bo kvar i det egna hemmet, delta i samhällslivet och leva sitt liv på samma villkor som andra. Kostnaderna flyttas om så att staten betalar kostnader som under de senaste åren lagts på kommunerna.

Ändringarna inom området *Stärkt assistans för barn* har som syfte att fler barn ska få rätt till personlig assistans och att barn som redan idag har rätt till personlig assistans ska få fler assistanstimmar. Vårdförbundet delar uppfattningen att detta ökar barnens möjligheter att leva på samma villkor som andra barn och att fler barn kan bo tillsammans med sin familj. Förslagen har särskilt stor betydelse för barn som har omfattande medicinsk problematik vilket leder till bättre möjlighet till arbete för barnets föräldrar och därmed ökad jämställdhet. Även här är det viktigt att beakta behovet av omfördelning avseende kompetens och personalresurser.

VÅRDFÖRBUNDET

Sineva Ribeiro
Förbundsordförande